norden

Kasvua, hyvinvointia, arvoja

Pohjoismaiden ministerineuvoston
Tanskan-puheenjohtajakauden ohjelma 2015

KASVUVA

Møns Klint, Itämeri, Tanska 2015

Kasvua, hyvinvointia, arvoja

Pohjoismaiden ministerineuvoston

Tanskan-puheenjohtajakauden ohjelma 2015

ISBN 978-92-893-3787-8 (PRINT)

ISBN 978-92-893-3808-0 (PDF)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2014-748>

ANP 2014:748

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2014

Ulkoasu: Jette Koefoed

Kannen valokuva: Merituulivoimaa Juutinraumassa, Adrian Joachim

Valokuvat:

s. 2–3 Jette Koefoed

s. 7 Agnete Schlichtkrull (vasen) ja Claus Bjørn Larsen (oikea)

s. 12, 15 ja 19 SignElements

s. 10 visitaland.com

s. 19 ja 26–27 ImageSelect

s. 8 ja 25 Karin Beate Nøsterud

Paino: Rosendahls-Schultz Grafisk

Painos: 500

Kirjasinlaji: Meta LF

Paperi: Munken Polar

Printed in Denmark

www.norden.org/fi/julkaisut

Lillgrund-tuulimyllypuisto
Juutinrauma, Tanska/Ruotsi

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimpia alueellisia yhteistyömuotoja. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Puhelin (+45) 3396 0200

www.norden.org

norden

Kasvua, hyvinvointia, arvoja

Pohjoismaiden ministerineuvoston

Tanskan-puheenjohtajakauden ohjelma 2015

- 6 Esipuhe
- 9 Johdanto
- 11 Kasvu
- 14 Hyvinvointi
- 18 Arvot – Pohjoismaiden kansainvälinen brändäys
- 22 Sininen Arktis

Esipuhe

Tanska toimii pohjoismaisen hallitusyhteistyön puheenjohtajana vuonna 2015, jolloin on sen vuoro johtaa tätä tärkeää yhteistyötä, joka jo vuosien ajan on tukenut ja edistänyt Pohjoismaiden vahvaa keskinäistä yhteyttä. Pohjoismaita yhdistää yhteinen historia ja yhteiset arvot. Tältä pohjalta olemme luoneet yhteistyötä, jonka keinoin inspiroimme ja tuemme toisiamme ja tuotamme ajanmukaisia vastauksia Pohjoismaiden kohtaamiin haasteisiin.

Tämä koskee esimerkiksi vuosia jatkunutta työtämme maiden välisten rajaesteiden poistamiseksi. Tarvitsemme panostusta rajaestetyöhön, jotta Pohjoismaiden yritykset ja kansalaiset voisivat hyödyntää maidenme naapuruuden sekä arvo- ja kulttuuriyhteyden tuomia mahdollisuuksia. Tämä panostus säilyy jatkossakin yhteistyömme ytimessä.

Pohjoismaisella yhteistyöllä on vuosien mittaan saavutettu paljon. Emme kuitenkaan voi jäädä lepäämään laakereillemme, vaan yhteistyön on jatkuvasti kyettävä luomaan todellista lisäarvoa ja konkreettisia ratkaisuja yhteiskuntiemme alati muuttuviin haasteisiin.

Tämä on erityisen tärkeää aikana, jolloin olemme pääsemässä voitolle Pohjoismaitakin kovasti koetelleesta maailmanlaajuisesta talouskriisistä. Kriisi on pakottanut meidät vaikeisiin päätöksiin säilyttääksemme pohjoismaiset hyvinvointivaltiot, jotka ovat osoittaneet kestävyytensä, mutta eivät kuitenkaan täysin ole säästyneet kriisin vaikutuksilta.

Siksi onkin ratkaisevaa, että kykenemme lähivuosina jättämään kriisin lopullisesti taaksemme ja turvaamaan pohjan yhteiskuntiemme

dynaamiselle ja innovatiiviselle kehitykselle. Meidän on jatkossakin kyettävä luomaan mahdollisuuksia omin voimin pärjääville sekä tuettava niitä, joille se on vaikeampaa.

Tanska pyrkii puheenjohtajakaudellaan vahvistamaan ja keskittämään pohjoismaista yhteistyötä erityisesti seuraavilla neljällä alueella: Asetamme etusijalle kasvun ja työllisyyden. Vaalimme pohjoismaista hyvinvointia. Lisäämme tietoutta pohjoismaisista arvoista Pohjoismaiden brändiä vahvistamalla. Lisäksi keskitymme Arktis-yhteistyöhön.

Odotamme innolla tulevan vuoden antoisaa yhteistyötä pohjoismaisten ystäviemme kanssa.

H. Thorning-Schmidt
Helle Thorning-Schmidt
pääministeri

Carsten Hansen
Carsten Hansen
pohjoismainen yhteistyöministeri

Juutinrauma, Tanska/Ruotsi

”Yhdessä olemme vahvempia.” Vuonna 2014 laadittu pohjoismaisten yhteistyöministerien visio pohjoismaiselle yhteistyölle toimii myös Tanskan puheenjohtajakauden punaisena lankana vuonna 2015.

Uskomme, että pohjoismaisesta yhteistyöstä on hyötyä, kun siinä käsitellään suoraan pohjoismaalaisten elämään vaikuttavia kysymyksiä; kun siinä saavutetaan näkyviä ja mitattavia tuloksia ja kun siinä keskitytään aloihin, joilla saavutetaan ilmeistä pohjoismaista lisäarvoa. Tämä on myös Tanskan puheenjohtajakauden tavoite.

Tähän tavoitteeseen pyritään pohjoismaisin keinoin. Pidämme kiinni kunniakaasta pohjoismaisesta perinteestä osallistaa myös kansalaiset. Osallistamme pohjoismaisen ruohonjuuritason toimijoita työhön mahdollisuuksien mukaan. Haluamme myös huomioida vahvan pohjoismaisen yhdistysperinteen avoimuuden ja osallistamisen hengessä. Tämä koskee erityisesti Pohjoismaiden lapsia ja nuoria, jotka haluamme mukaan toimintaan antaaksemme heille kokemuksen yhteen hiileen puhaltavasta Pohjolasta ja vahvistaaksemme sitä pohjoismaista yhteisöllisyyttä, joka on yhteistyömme ydin.

Tanska ja Islanti viettävät vuonna 2015 naisten äänioikeuden satavuotisjuhlaa, joten myös tasa-arvokysymykset ovat tärkeällä sijalla puheenjohtajakauden ohjelmassa. Tiedämme, että on lukuisia alueita, joilla miesten ja naisten sekä tyttöjen ja poikien edellytykset ja olosuhteet poikkeavat toisistaan. Eroja ilmenee muun muassa koulussa ja työelämässä. Asia nostetaan esille Tanskan puheenjohtajakaudella.

Tanska toimii puheenjohtajana 12 kuukautta. On tärkeää jatkaa pohjoismaisen yhteistyön monivuotisia panostuksia. Näihin kuuluu meneillään oleva panostus pohjoismaisen yhteistyön uudistamiseksi pääsihteerin Nyt Norden -raportin mukaisesti. Lisäksi erityisasemassa on työ rajaesteiden poistamiseksi kaikilla yhteistyöaloilla – huomioiden sekä Pohjois-Atlantin erityiset esteet mutta myös esteet, jotka ovat tiiviimmän yhteistyön tiellä konkreettisilla politiikan aloilla, kuten sosiaali- tai työmarkkina-alalla. Aiomme jatkossakin keskittyä sosiaalisen polkumyynnin torjuntaan, sillä ulkomaisen työvoiman osalta Pohjoismailla on pitkä perinne yhteistyöstä ja kokemusten vaihdosta.

Tulosten saavuttaminen puheenjohtajakauden aikana edellyttää työn keskitämistä. Tämän vuoksi olemme valinneet neljä aihetta, jotka ovat tärkeitä Pohjoismaiden kansalaisille tässä ja nyt: kasvu, hyvinvointi, arvot ja sininen Arktis. Nämä ovat puheenjohtajakautemme painopistealueet.

Itämeri, Ahvenanmaa

Maailmanlaajuinen talouskriisi on saanut aikaan pahaa jälkeä myös Pohjoismaissa. Talouden taantuma, työpaikkojen väheneminen ja leviävä pessimismi ovat kerryttäneet synkkiä pilviä yhteiskuntiemme ylle. Talouden rattaiden käynnissä pitäminen on vaatinut monia vaikeita päätöksiä. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että työ alkaa kantaa hedelmää ja Pohjoismaat ovat vihdoinkin selättämässä kriisin.

Nyt on taas aika asettaa kasvu ja työllisyys etusijalle – myös pohjoismaisessa yhteistyössä. Vuonna 2015 kehitämme Pohjoismaiden johtoasemaa niillä osa-alueilla, joilla maat ovat jo entuudestaan vahvoilla ja joilla luovuuteen ja uuteen ajatteluun perustuva yhteispohjoismainen panos voi luoda kasvua ja työllisyyttä. Vihreillä ja luovilla aloilla edellytyksemme ovat erityisen hyvät. Pohjoismaat tunnetaan ja maita arvostetaan edelläkävijöinä vihreän ja kestävän kasvun alalla jo entuudestaan. Monet maat hakevat mallia Pohjoismaista tärkeisiin päätöksiin koskien energiahuoltoa, tehokasta resurssien hyödyntämistä sekä vihreitä ja ilmastomyönteisiä ratkaisuja.

Vuotta 2015 tulee suuressa määrin luonnehtimaan YK:n neuvottelut kestävästä kehityksestä ja ilmastosta. Ensinnäkin odotetaan maailmanlaajuisia kestävyystavoitteita osana YK:n Post 2015 -prosessia sekä Rio+20-kestävyyskonferenssin seurantana. Vuonna 2015 järjestetään myös YK:n kansainvälinen COP21-ilmastokokous Pariisissa tavoitteena uusi kansainvälinen ilmastosopimus. Hyödyntämällä toimivaa pohjoismaista yhteistyötä pyrimme vaikuttamaan neuvotteluihin ja jättämään pohjoismaisen jäljen neuvottelutuloksiin.

Tämä koskee muun muassa pohjoismaisia kaupunkeja. Väestö ja talous keskittyy yhä enenevässä määrin kaupunkeihin. Vuonna 2050 maailman väestöstä 70 prosenttia tulee elämään kaupungeissa. Kaupunkien kovan väestöpaineen vuoksi kestävyydestä tulee kaupunkikehityksessä yhä keskeisempi tavoite niin Pohjoismaissa kuin muualla maailmassa. Tarvitaan innovatiivisia ratkaisuja ja luovaa kaupunkisuunnittelua, jotka toisaalta vähentävät saasteita ja resurssienkäyttöä ja osaltaan auttavat vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä ja toisaalta luovat puitteet elävälle kaupunkiympäristölle, jossa on hyvä asua. Jo nykyisellään Pohjoismaissa on kiinnostavia hankkeita, joissa arkkitehtuuri yhdistyy energiankulutuksen, melun vähentämisen, jätteidenkäsittelyn, liikenteen rauhoittamisen ja viihtyvyyden suunnitteluun ja parantamiseen. Pohjoismaiden kyky kehittää ja edistää tämänkaltaisia ratkaisuja meillä ja maailmalla olisi hyödyksi kasville, terveydelle ja työllisyydelle sekä kaupunkilaisten elämänlaadulle. Pohjoismaiden kaupunkien tulee toimia kestävästi kehityksen moottoreina.

Pohjoismainen muotoilu ja muoti on toinen ala, jolla Pohjoismaat nauttivat jo nyt kansainvälistä arvostusta. Pohjoismainen muoti yhdistetään puhtauteen,

Itämeri, Suomi

etiikkaan ja minimalismiin. Pohjoismaat ovat asemoituneet hyvin muoti- ja tekstiilialalla, joka muutoin tunnetaan yhtenä eniten luonnonvaroja kuluttavana alana, jonka energian ja veden sekä kemikaalien ja torjunta-aineiden käyttö on huomattavaa. Tämä asema tuo erityisiä mahdollisuuksia juuri nyt, kun alalla on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota resurssien tehokkaaseen käyttöön, uudelleenkäytön lisäämiseen ja kemikaalien haittoihin. Määrätietoisella panostuksella voimme myös tällä alalla luoda Pohjoismaille kärkiaseman vihreisiin ratkaisuihin siirtymisessä ja siten antaa lisäpotkua muoti- ja tekstiilialan jo nykyisellään suurelle potentiaalille kasvun ja työpaikkojen luojana.

Pohjoismailla on myös hyviä kokemuksia luonnon raaka-aineiden tehokkaasta käytöstä, jolloin vähennetään hävikkiä ja lisätään tuottoja. Biotalouden näkökulma huomioi sekä yhteiskunnan että ympäristön tarpeet edistämällä kilpailukykyistä ja kasvua luovaa elinkeinoelämää. Etenkin Pohjois-Atlantilla on huomattavia kaupallisia mahdollisuuksia kehittää parempia ja ympäristömyönteisempiä tapoja hyödyntää meren elollisia luonnonvaroja. Tarvitaan yhteispohjoismaista panostusta, jossa viranomaiset ja elinkeinoelämän toimijat yhdessä osallistuvat uusien ratkaisujen kehittämiseen.

Toimet

- Käynnistetään Nordic Built Cities -hanke, joka kokoaa yhteen Pohjoismaiden edistyneimmät toimijat kaupunkisuunnittelun, arkkitehtuurin, rakentamisen, ympäristön, energian, liikenteen, IT:n (smart cities), turvallisuuden ja viihtyvyyden aloilta tekemään yhteistyössä Pohjoismaiden kaupungeista houkuttelevampia ja kestävämpiä.
- Pyritään hyväksymään ja toteuttamaan Pohjoismaiden ympäristöministerien alaisuudessa pohjoismainen toimintaohjelma ja tapahtuma vuonna 2015 tavoitteena edistää resurssitehokasta ja kestävästä pohjoismaisesta muoti- ja tekstiilituotantoa.
- Käynnistetään hanke, jossa viranomaiset ja elinkeinoelämän toimijat yhteistyössä selvittävät kestävä kasvun haasteita ja mahdollisuuksia koskien Pohjois-Atlantin merellisten luonnonvarojen tehokasta käyttöä.

Pohjoismaat ovat viime vuosikymmeninä rakentaneet vahvat hyvinvointijärjestelmät, jotka toimivat sekä yksittäisen kansalaisen eduksi että yhteiskuntamallimme peruskivenä. Hyvinvointivaltio on monin tavoin perustavanlaatuinen osa pohjoismaisuutta. Hyvinvointivaltio ei kuitenkaan ole muuttumaton, vaan myös sen on kehityttävä ajan mukana. Pohjoismaitakin koetellut vakava talouskriisi on natisuttanut yhteiskuntiemme liitoksia ja osoittanut tarpeen kehittää uusia ja ajanmukaisia ratkaisuja, jotta pohjoismainen hyvinvointimalli säilyisi vahvana myös tulevaisuudessa.

Meillä on vankka perusta. Pohjoismailla on paljon tietoa ja kokemusta hyvinvointiratkaisuista sekä ainutlaatuisia voimavaroja niin julkisella kuin yksityiselläkin puolella. Tälle osaamiselle ja tietopohjalle on kysyntää myös kaukana Pohjoismaiden rajojen ulkopuolella.

Pohjoismaiden taloudet ovat kuitenkin pieniä. Mahdollisuudet tutkia ja kehittää uusia menetelmiä ja panostuksia eivät ole rajattomat. Hyvinvointialalla on selvästi tilausta tiiviimmälle pohjoismaiselle yhteistyölle, jonka puitteissa voidaan tuoda kunkin maan osaamista kaikkien Pohjoismaiden käyttöön. Tämä on tärkeä osa Tanskan puheenjohtajakautta vuonna 2015. Keskitymme keskeisillä yhteiskunta-aloilla tiedonkeruuseen, määrätietoiseen tiedonvälitykseen ja innovatiivisten hyvinvointiratkaisujen kehittämisyhteistyöhön. Näin varmistamme, että hyvinvointivaltion käytännön toteuttajat eli lastentarhanopettajat, opettajat, lääkärit, sairaanhoitajat tai vanhustyön ammattilaiset saavat käyttöönsä parhaan tutkimuspohjaisen tiedon ja ovat parhaalla mahdollisella tavalla varustettuja toteuttamaan laadukkaita hyvinvointipalveluja.

Tämä koskee muun muassa terveysalaa, jolla Pohjoismaiden pääministerit päättivät jo Tromssassa vuonna 2012 tiivistää yhteistyötään terveydenhuollon järjestelmien parantamiseksi kaikissa Pohjoismaissa. Tätä päätöstä toteutetaan nyt asteittain lukuisilla osa-alueilla.

Tiiviimpi pohjoismainen yhteistyö ja tiedonvaihto syistä ja vaikutuskeinoista auttaa osaltaan myös pyrkimyksissämme vähentää terveyden ja hyvinvoinnin epätasaista jakautumista. Eriarvoisuus saa alkunsa jo syntymästä lähtien; esimerkiksi vähemmän koulutetut vanhemmat tuovat lapsiaan harvemmin neuvolatarkastuksiin tai rokotettaviksi. Myös muut tekijät, kuten tupakointi, alkoholinkäyttö sekä ravinto ja liikunta, vaikuttavat terveyden eriarvoistumiseen. Asiaan on nyt kiinnitettävä enemmän huomiota.

Puutemme myös työelämän eriarvoisuuteen jatkamalla sosiaalisen polku-myynnin torjumistoimia. Aiheesta keskustellaan säännöllisesti pohjoismaisessa yhteistyössä, mikä on osoittautunut antoisaksi, sillä maat voivat oppia toistensa ratkaisuista. Pyrimme vahvistamaan käytäntöämme vaihtaa

kokemuksia kansallisista toimista sekä keskustella kehityssuunnista ja Pohjoismaiden yhteisistä näkemyksistä koskien EU-lainsäädäntöä.

Tämä koskee myös lapsiin ja nuoriin liittyvää työtä, sillä haluamme taata lapsillemme mahdollisimman pätevää opetusta ja hyviä pedagogisia käytäntöjä, jotta lapset saavuttaisivat parhaat mahdolliset oppimistulokset ja jotta kielteisen sosiaalisen perinnön merkitys vähenisi. Nuorille on myös annettava tarvittavaa koulutusta ja opetusta, jotta he voivat saada töitä ja kunnon jalansijan työmarkkinoilla. Nuorten koulutusta on sopeutettava elinkeinoelämän tarpeisiin aiempaa paremmin. Elinkeinoelämän on puolestaan tarjottava työ- ja oppisopimuspaikkoja nuorille. On keskityttävä aloitteisiin, jotka auttavat tukien varassa eläviä nuoria pääsemään elämässään eteenpäin. Kaikkein tulee saada osallistua yhteiskuntaan, ja apua tarvitsevia on autettava kouluttautumaan tai työllistymään.

Pohjoismailla on erityinen yhteinen haaste huostaan otettujen lasten osalta, sillä heillä on ikätovereihinsa verrattuna enemmän ongelmia peruskoulussa ja toiseen asteen koulutuksessa sekä mielenterveyden ja fyysisen terveyden osalta. Meidän on tarkasteltava huostaanottoa kokonaisvaltaisesti. Emme myöskään ole onnistuneet riittävässä määrin varmistamaan hyviä oppimistuloksia sekä murtamaan kielteistä sosiaalista perintöä. Pohjoismaista kerätyt kokemukset osoittavat, että lapset ja nuoret, etenkin pojat, joilla on sosiaalisia haasteita, pärjäävät huonosti koulussa. Heikko koulumenestys antaa huonot eväät elämään. Tähän kiinnitämme huomiota puheenjohtajakaudella.

On tarkasteltava myös sähköisiä ratkaisuja. Tällä alalla Pohjoismailla on jo nykyään vahva asema ja sähköiset ratkaisut helpottavat kansalaisten arkipäivää. Telelääketiede, kuntoutusohjelmat ja etäopetus ovat esimerkkejä Pohjoismaiden kansalaisten elämää helpottavista keskeisistä hyvinvointiratkaisuista. Pohjoismaisten yritysten kyky kehittää innovatiivisia sähköisiä ratkaisuja on keskeinen edellytys hyvinvointijärjestelmiemme kehittämiseksi tulevaisuudessa. Lisäksi se tekee Pohjoismaista edelläkävijäalueen sähköisten palvelujen alalla ja tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää alan kasvumahdollisuuksia.

Skagerrak, Tanska

- Vahvistetaan pohjoismaista tiedonvaihtoa toimista, joilla voidaan vähentää terveyden epätasa-arvoista jakautumista. Tämä koskee esimerkiksi rakenteellisia toimia, kuten lainsäädäntöä, tai laajempaa kokemusten hyödyntämistä tarpeiden pohjalta räätälöidyistä palveluista ennaltaehkäisevässä työssä, selvityksissä, hoidossa ja kuntoutuksessa.
- Suoritetaan terveysalan tulevaisuuden pohjoismaisesta yhteistyöstä laaditun raportin (Bo Könbergin raportti) suositusten seurantaa.
- Keskitytään haasteisiin ja aloitteisiin, joilla Pohjoismaat pyrkivät työllistämään nuoria pysyvästi.
- Vahvistetaan elintarvikealan tiedonkeruuta ja varmistetaan, että kertynyttä tietopohjaa käytetään elintarviketurvallisuuden ja terveiden ruokailutottumusten edistämiseksi, tuhoisien eläintautien ehkäisemiseksi sekä kestävän ja kasvua edistävän tuotannon kehittämiseksi.
- Suoritetaan vuonna 2012 mikrobilääkeresistenssistä järjestetyn Yksi terveys -konferenssin seurantaa.
- Vahvistetaan vuoropuhelua sosiaalisen polkumyyntin ehkäisemiseksi Pohjoismaissa.
- Tehdään yhteistyötä sen eteen, että huostaan otetut lapset saavat parhaat edellytykset hyvinvoinnille, koulutukselle ja työllistymiselle. Tähän pyritään levittämällä toimintatapoja, joilla on mahdollisimman suuret vaikutukset, sekä tekemällä yhteistyötä niillä osa-alueilla, joilla tarvitaan enemmän tietopohjaa.
- Perustetaan pohjoismainen foorumi, jolla varmistetaan järjestelmällinen tietopohja hyvälle opetukselle ja hyville pedagogisille käytännöille. Hankkeen pyrkimyksenä on edistää parempaa opetusta ja pedagogisia käytäntöjä parempien oppimistulosten saavuttamiseksi ja vähentää negatiivisen sosiaalisen perinnön merkitystä.
- Pyritään tukemaan sähköisiä ratkaisuja tarjoavien yritysten avoimen datan käyttömahdollisuuksia sekä mahdollisuuksia testata sähköisiä ratkaisuja Pohjoismaiden kansalaisilla.
- Pyritään luomaan foorumi ja verkosto maiden välille, joka muun muassa tukisi ikäihmisten kuntouttamiseen liittyvien kokemusten sekä menetelmiin ja vaikutuskeinoihin liittyvän tiedon välittämistä maiden välillä.
- Perustetaan pohjoismainen verkosto seksuaalisen hyväksikäytön aiheuttamien vaikutusten osalta tavoitteena luoda aiheesta yhteispohjoismainen katsaus.

Kestävä kasvu, innovointikyky, ilmasto, uusiutuva energia, ympäristönäkökohdat, koulutus, demokratia, avoimuus, alhainen korruptio ja tasa-arvo ovat vahvuuksia, jotka maailmalla yhdistetään Pohjoismaihin ja jotka pohjautuvat pohjoismaisiin perusarvoihin. On havaittavissa, että talouskriisin jälkimainingeissa monissa maissa on herännyt kiinnostus Pohjoismaiden ratkaisuja kohtaan maiden pohtiessa vaihtoehtoja omien yhteiskuntahaasteidensa ratkaisemiseksi. Esimerkiksi Pohjoismaiden hyvinvointialojen koulutuksiin sisältyy yhtäläisyyksiä sekä erityisosaamista, jotka tekevät niistä soveltuvia koulutusvientiin ja pohjoismaisten hyvinvointiratkaisujen brändäykseen. Tätä kiinnostusta voidaan hyödyntää paremmin määrittelemällä tarkemmin pohjoismaisen mallin vahvuudet, joista muut maat ja alueet voivat hakea inspiraatiota ja esimerkkiä. Uteliaisuus Pohjoismaita kohtaan näkyy myös suurena kiinnostuksen pohjoismaiseen kulttuuriin ja ruokaan.

Meidän tulisi ymmärtää hyödyntää entistä paremmin ja laajemmin saamaamme kansainvälistä kiinnostusta. Pohjoismaiden vahvuuksia ja ydinarvoja on aiempaa määriteltäväisemmin tuotava tunnetuksi pohjoismaisen brändin avulla. Etenkin niillä markkinoilla, joilla Pohjoismaat tunnetaan paremmin alueena kuin yksittäisinä maina, on paljon hyödyntämätöntä potentiaalia markkinoida Pohjoismaita strategisemmin ja järjestelmällisemmin.

Tanskan puheenjohtajakaudella haluamme tämän vuoksi käynnistää kauaskantoisen panostuksen, joka keskittyy Pohjoismaiden kansainväliseen brändäykseen. Brändäystä tehdään Pohjoismaiden ministerineuvoston uuden *kansainvälisen profilointi- ja asemointistrategian* mukaisesti keskittyen tiettyihin osa-alueisiin.

Yksi näistä on pohjoismainen kulttuuriyhteistyö. Vuonna 2013 Washington D.C.:ssä järjestettiin yhteispohjoismainen Nordic Cool -kulttuuripanostus. Tapahtuma oli suuri menestys, mikä heijastelee pohjoismaiseen taiteeseen ja kulttuuriin näinä vuosina kohdistuvaa suurta kansainvälistä kiinnostusta. Nordic Coolista saatuja kokemuksia ei voi suoraan sellaisenaan siirtää muihin maihin, mutta ne osoittavat potentiaalin, joka sisältyy Pohjoismaiden tunnettuuden parantamiseen kunnianhimoisten kulttuurinvaihtohankkeiden kautta. On tärkeää hyödyntää näitä kokemuksia jatkossa, jotta pohjoismaisen kulttuurin asema pohjoismaisten arvojen kantajana vahvistuu entisestään tulevina vuosina.

Entistä suurempi kiinnostus uutta pohjoismaista ruokaa kohtaan tuo nykyään huomattavia ja tärkeitä muutoksia monen Pohjoismaan ruokakulttuureihin. Kehitys nostaa esille myös pohjoismaisia perusarvoja kuten kestävyttä, luovuutta, laatua ja puhtautta. Kehitys tuo mukanaan myös paljon

Atlantin valtameri, Färsaaret

kansainvälistä huomiota, ja arvioiden mukaan Pohjoismaiden brändäämiseen maailmanluokan ruokakohteena sisältyy merkittävää potentiaalia.

Pohjoismaiden elintarvikkeet ovat turvallisia, terveellisiä ja laadukkaita ja ne tuotetaan kestävin tuotantomenetelmin. Siksi meidän on syytä yhdessä hyödyntää elintarviketurvallisuuteen ja uuteen pohjoismaiseen ruokaan kohdistuvaa kansainvälistä huomiota ja kiinnostusta ja edistää pohjoismaista ruokakulttuuria Pohjoismaissa ja etenkin ulkomailla.

Myös matkailuala liittyy läheisesti pohjoismaiseen brändiin. Alan menestyminen on mitä suuremmissa määrin yhteydessä Pohjoismaiden ja pohjoismaisten arvojen tunnettuuteen. Samalla matkailuala lisää osaltaan Pohjoismaiden tunnettuutta houkuttelemalla matkailijoita Pohjoismaihin. Matkailualalla on hyvät edellytykset yhteispohjoismaisille toimille, jotka voivat lisätä tietoisuutta pohjoismaisesta brändistä ja Pohjoismaista innovatiivisena matkailukohteena. Työtä voidaan toteuttaa kohdennetuin panostuksin yhdessä muiden alojen, kuten kulttuurin, elintarvikkeiden, arkkitehtuurin ja suunnittelun kanssa. Näitä mahdollisuuksia on hyödynnettävä etenkin matkailijoiden houkuttelemiseksi uusilta kasvualueilta.

Toimet

- Perustetaan pohjoismainen työryhmä, joka vuoden 2015 aikana kehittää valmiin Nordic Cool -konseptin, jolla luodaan hallinnolliset puitteet Pohjoismaiden tuleville kulttuuripanostuksille ulkomailla. Selvitämme myös mahdollisuuksia järjestää uusi Nordic Cool -tapahtuma.
- Käytetään määrätietoisesti pohjoismaista ruokaa Pohjoismaiden brändämisessä. Tämä toteutetaan järjestämällä vuotuinen Nordic Food Festival, johon osallistetaan keskeisiä toimijoita pohjoismaisen ruokakulttuurin ja elintarvikekehityksen alalta. Lisäksi käynnistetään New Nordic Ultra -aloite, jonka tavoitteena on kohdistaa huomiota pohjoisten alueiden parhaisiin raaka-aineisiin.
- Otetaan ensiaskeleet hallinnollisten puitteiden luomiseksi Pohjoismaiden yhteiselle panokselle matkailun, viennin, kulttuurin ja investointien aloilla työnimellä Team Pohjola. Ensimmäiseksi tarjontaa kehitetään kasvu- ja kaukomarkkinoiden, aluksi Kiinan, uusille matkailijoille.
- Käynnistetään yhteispohjoismaisia aloitteita, joilla parannetaan tietoutta (hyvinvointialan) koulutuksista ja niiden vientimahdollisuuksia.
- Selvitetään mahdollisuuksia pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseksi arkkitehtuurin ja muotoilun aloilla kansainvälisissä yhteyksissä.
- Laaditaan taloudellinen ja analyttinen pohja Pohjoismaiden ja pohjoismaisen mallin kansainväliselle brändäykselle. Tämä saavutetaan järjestämällä vuonna 2015 konferenssi alan johtaville tutkijoille, jotka julkaisevat linjaussuosituksensa koskien pohjoismaisen mallin vahvuuksia ja heikkouksia ja sen käytettävyyttä muissa maissa ja muilla alueilla.

Ilmastomuutos on käynnistänyt mittavia muutoksia arktisella alueella ja kehitys vain kiihtyy tulevaisuudessa. Ilmastomuutos vaikuttaa laajalti paikallisväestön haasteisiin ja mahdollisuuksiin aina napa-alueilta Pohjois-Atlantille ja edelleen Euroopan pohjoisille alueille. Muutospaine on suuri arktisen alueen yhteiskunnille.

Pohjoismaiden on osallistuttava aktiivisesti pyrkimyksiin taata alueen kestävä kehitys paikallisväestön lähtökohdat huomioiden. Näissä pyrkimyksissä Pohjoismaat voivat muun muassa hyödyntää maiden välisen yhteistyön ja tiedonvaihdon monivuotista perinnettä aloilla kuten ympäristö, ilmasto, energia, kestävä kehitys, tutkimus, kulttuuri ja tasa-arvo. Kokemuksia Pohjoismaiden monialaisesta lähestymistavasta tulee käyttää täydentämään ja tukemaan etenkin Arktisen neuvoston työtä, joka on ensisijainen arktisen alueen asioita käsittelevä foorumi.

Sininen Arktis -työnimen puitteissa puheenjohtajakaudella keskitytään osa-alueisiin, jotka yhdistävät Arktista ja Pohjoismaita. Meri on panostuksen ytimessä, sillä se on ratkaisevassa asemassa arktisen alueen muutoksissa. Meri on välttämätön luonnon, kulttuurin, elinkeinokehityksen ja liikenteen kannalta, ja ilmastomuutoksen myötä merten luonnonvarojen kokonaisvaltaisen hallinnoinnin merkitys vain korostuu. Alkuperäiskansat ja muut meren ja sen elollisten luonnonvarojen käyttäjät tuntevat luonnon hyvin, ja tämä tieto on erittäin arvokasta.

Ilmastomuutos aiheuttaa jäätiköiden sulamista, uusien laivareittien avautumista ja arktisen alueen merellisen toiminnan kasvua. Muutos voi sekä Pohjoismaissa että arktisella alueella edistää kasvua ja uusien työpaikkojen syntymistä. Kiinnostus on jo suurta ja niin alueen omat kuin sen ulkopuolisetkin toimijat kilpailevat mahdollisuudesta päästä hyödyntämään uusia mahdollisuuksia. On kuitenkin tarpeen tukea alueen elinkeinokehitystä, mikä vaatii erityispanostusta etenkin meriliikenteen turvallisuuteen. Samaan aikaan on tärkeää pitää kiinni tiukoista ympäristö- ja turvallisuusvaatimuksista, jotta ympäristön tila turvataan toiminnan lisääntyessä arktisella alueella.

Merialueilla tapahtuvan toiminnan odotettu kasvu tuo myös uusia paineita meriympäristölle. Merten monimuotoisuuden suojeleminen on sen vuoksi entistäkin tärkeämpää kaupallisen toiminnan kasvaessa. On tarpeen selvittää, miten arktisen alueen meriympäristö reagoi meriliikenteen ja kalastuksen kasvuun. Tämä tieteellisesti todennettu tieto merenpohjan biodiversiteetistä on välttämätöntä tulevaisuuden kalastus- ja ympäristöhallinnon ja kaupallisen kalastuksen näkökulmasta. Pohjoismaat voivat lisäksi hyödyntää arktista aluetta koskevaa tietoa ja kokemusta muilla merialueilla, jolloin voidaan saavuttaa parempaa merialueita koskevaa osaamista kaikkialla Pohjoismaissa.

Diskonlahti, Grönlandi

Toimet

- Tuetaan arktisen alueen meriturvallisuutta toteuttamalla hanke koskien arktisen alueen laivaliikenteen valvontaan suunnitellun sähköisen Arctic Web -navigointijärjestelmän kehittämistä sekä kehittämällä yhteistä arktista meriportaalia, johon kerätään tärkeää tietoa arktisen alueen meriliikenteestä.
- Luodaan foorumi tiedonvaihdolle ja pohjoismaisten periaatteiden kehittämiseksi, joiden avulla selvitetään ja valvotaan merenpohjan biodiversiteettiä ja haavoittuvuutta.
- Seurataan Pohjoismaiden ministerineuvoston arktisen yhteistyö-ohjelman 2015–2017 toteutumista sekä vahvistetaan Pohjoismaiden välistä vuoropuhelua monialaisista arktisista aiheista.
- Täydennetään muilla foorumeilla, etenkin Arktisessa neuvostossa, tehtävää työtä arktisten kysymysten parissa.

Atlantin valtameri, Islanti

Lofotit, Norjanmeri, Norja

norden

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

NORDEN2015.DK

**Lisätietoa Pohjoismaiden
ministerineuvoston Tanskan-
puheenjohtajakaudesta:
www.norden2015.dk**

**Tanskan ulkoasiainministeriö
Pohjoismaisen yhteistyön
sihteeristö
norden2015@um.dk**

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tanska
Puhelin: +45 3392 0000

ANP 2014:748
ISBN 978-92-893-3787-8 (PRINT)
ISBN 978-92-893-3808-0 (PDF)